

**Evidence Summary:
Logopedische behandeling van kinderen met een specifieke taalontwikkelingsstoornis (S-TOS)**

Jenta Sluijmers, Inge Zoutenbier, Lotte Versteegde, Ingrid Singer en Ellen Gerrits (2016)^[1]

Deze Evidence Summary geeft een samenvatting van het wetenschappelijk bewijs voor logopedische behandeling van kinderen met een specifieke taalontwikkelingsstoornis (S-TOS). 'Specifiek' geeft aan dat er geen duidelijke verklaring is voor de taalproblemen van het kind. Het woord specifiek wordt in de praktijk echter vaak weggelaten. We gebruiken daarom in deze ES ook taalontwikkelingsstoornis en TOS.

Wat is een specifieke taalontwikkelingsstoornis (TOS)? Bij een TOS heeft een kind problemen bij het spreken en/of het begrijpen van taal en lezen en schrijven. Een kind met S-TOS gebruikt bijvoorbeeld met twee jaar nog maar enkele woordjes in plaats van zinnestelsels. Het kan vaak de juiste woorden niet vinden of kent te weinig woorden. Soms praat het kind in te korte en kromme zinnen en heeft moeite met het juiste gebruik van werkwoorden. Een heel verhaal (na)vertellen kan moeilijk zijn. Het kind kan voor anderen moeilijk te begrijpen of te verstaan zijn. De problemen die kinderen met TOS ervaren in het spreken worden fonologische problemen genoemd. De logopedische behandeling van fonologische problemen wordt in de ES spraakproductiestoornissen genoemd.

Hoe vaak komt TOS voor? Een TOS komt voor bij ongeveer 7% van vijfjarigen.

Wat is de oorzaak van een TOS? TOS is een neurobiologische ontwikkelingsstoornis. Er is iets aan de hand in de hersenen, maar exact wat is nog onbekend. Een TOS wordt niet veroorzaakt door andere stoornissen in de ontwikkeling. Een kind met een TOS heeft dus geen ernstige problemen met het gehoor. Het kind heeft een normale intelligentie. Een TOS ontstaat niet doordat een kind een andere taal of meer talen spreekt. Een TOS komt voor in alle talen die het kind spreekt. Een kind van een ouder met een TOS heeft meer kans op het krijgen van een S-TOS.

Wat zijn de gevolgen voor kinderen met een TOS? Een kind met TOS kan hierdoor andere problemen krijgen. Bijvoorbeeld problemen bij het volgen van de lessen op school of moeite met het onderhouden van vriendschappen. Soms voelt een kind zich niet goed omdat hij of zij niet wordt begrepen. Dan kan het kind heel stil worden of agressief reageren. De communicatie met ouders en anderen kan verstoord verlopen. Dit kan voor ouders en kind heel moeilijk zijn.

Op welke manier wordt de diagnose TOS gesteld? Soms wordt (het vermoeden van) S-TOS ontdekt op het consultatiebureau als het kind laat is met praten of weinig spreekt. Maar niet alle kinderen met een taalontwikkelingsstoornis zijn laat met de eerste woordjes. Soms wordt op de peuterspeelzaal (of VVE) of op school pas ontdekt dat er iets niet klopt, of de ouders ontdekken dit zelf. Voor de diagnose TOS is een beoordeling nodig van de taalvaardigheid, het gehoor en de non-verbale intelligentie. De diagnostiek wordt bij voorkeur door een multidisciplinair team met een logopedist uitgevoerd (bijvoorbeeld binnen een audiologisch centrum).

Werkt de (logopedische)behandeling bij kinderen met een TOS? Bij jonge (twee- of driejarige) kinderen bestaat de kans dat de taalachterstand uiteindelijk vanzelf over gaat. Maar dat is zeker niet altijd het geval. We kunnen niet voorspellen welke kinderen wel of niet spontaan vooruitgaan. Hoe ouder het kind wordt, des te groter de kans dat de stoornis niet vanzelf verdwijnt. Behandeling van een kind met een TOS bestaat uit spraak- en taaltherapie door een logopedist. Studies laten met name positieve effecten zien op het gebied van klankproductie (fonologie, zie ook de ES spraakproductiestoornissen) en

---

^[1] Sluijmers, J., Zoutenbier, I., Versteegde, L., Singer, I., & Gerrits, E. (2016). *Evidence Summary: logopedische behandeling van kinderen met een specifieke Taalontwikkelingsstoornis (S-TOS)*. Document voor NVLF van Lectoraat Logopedie Hogeschool Utrecht.

woordenschat. De resultaten zijn wisselender wat vooruitgang op zinsbouw en grammatica betreft. Bij kinderen die problemen hebben met het spreken en begrijpen van taal lijkt er minder effect van behandeling dan bij kinderen die een relatief goed taalbegrip hebben. Een logopedist verricht de behandeling in een logopedische praktijk, of een kind gaat naar een speciale behandelgroep voor peuters waar een multidisciplinair team werkt aan verbetering van de ontwikkeling en taalstimulatie. Schoolgaande kinderen met een ernstige TOS kunnen in aanmerking komen voor plaatsing in of begeleiding vanuit een speciale school voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis. Ouders worden begeleid in het omgaan met hun kind met een TOS. Er zijn speciale cursussen voor ouders waarbij geleerd wordt hoe zij het kind kunnen helpen.

Wetenschappers hebben ontdekt:

- Het meeste wetenschappelijke onderzoek gaat over het behandelen van peuters en kleuters (van twee tot zes jaar). We weten nog niet veel over de werking van behandelingen bij kinderen vanaf zeven tot 18 jaar.
- Taaltherapie werkt bij jonge kinderen die problemen hebben met het spreken van taal (taalproductie). Onderzoek toont aan dat behandelen van jonge kinderen met een zwak taalbegrip vaak minder goed werkt. Het is niet bekend waarom dit zo is.
- Behandelingen van kinderen die nog weinig woorden kennen (woordenschat) lijken redelijk goed te werken.
- Behandelingen van kinderen die in kromme zinnen praten of te korte zinnen maken (grammatica en zinsbouw), kunnen soms werken.
- Het kind met een S-TOS lijkt te leren van kinderen die zich normaal ontwikkelen. Het meenemen van een leeftijdsgenootje naar de behandeling kan helpen.
- Het maakt niet uit of het kind in een groep of individueel wordt behandeld.
- Het maakt niet uit of de logopedist het kind zelf behandelt, of dat zij aan de ouders leert hoe zij hun kind kunnen helpen. Het is belangrijk dat ouders bij de behandeling zijn betrokken. Programma's voor ouders kunnen helpen om de taal van het kind te verbeteren.
- Behandelingen die langer dan acht weken duren, werken beter dan behandelingen die korter duren. Het is niet bekend hoe vaak of hoe lang het best behandeld kan worden. Ook is onbekend hoelang de behandeling per keer moet duren. Daarom zal de logopedist de behandeling goed volgen en regelmatig tussentijds meten of er genoeg vooruitgang is.